

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
ЄДИНИЙ ДЕРЖАВНИЙ РЕЄСТР НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ФОНД

Контроль цілісності та достовірності електронної
копії документа виконується спеціальними засобами
криптографічного захисту і відповідають вимогам
ГОСТ 28147-89, ГОСТ 34.311-95, ДСТУ 4143-2002.

Дата внесення до Реєстру: 17.07.2001
Реєстраційний код акта: 19481/2001

Користувач Реєстру:
Реєстраційний код:

РЕДАКЦІЯ ЕТАЛОННОГО ТЕКСТУ від 08.12.1991

УГОДА про створення Співдружності Незалежних Держав

ДАТА ПІДПИСАННЯ УКРАЇНОЮ: 08.12.91 р.

ДАТА РАТИФІКАЦІЇ: 10.12.91 р.

ДАТА НАБУТТЯ ЧИННОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ: 10.12.91 р.

Ми, Республіка Білорусь, Російська Федерація (РРФСР), Україна як держави - засновниці Союзу РСР, що підписали Союзний договір 1922 року, далі - "Високі Договірні Сторони", констатуємо, що Союз РСР як суб'єкт міжнародного права і геополітична реальність припиняє своє існування.

Грунтуючись на історичній спільності наших народів і сформованих між ними зв'язках, враховуючи двосторонні угоди, укладені між Високими Договірними Сторонами,

прагнучи побудувати демократичні правові держави,

маючи намір розвивати свої відносини на основі взаємного визнання і поваги до державного суверенітету, невід'ємного права на самовизначення, принципів рівноправності і невтручання у внутрішні справи, відмови від застосування сили, економічних або будь-яких інших методів тиску, врегулювання спірних проблем погоджувальними засобами, інших загальноновизнаних принципів і норм міжнародного права,

вважаючи, що подальший розвиток і зміцнення відносин дружби, добросусідства і взаємовигідного співробітництва між нашими державами відповідають докорінним національним інтересам їхніх народів і служать справі миру і безпеки,

підтверджуючи свою прихильність до цілей і принципів Статуту Організації Об'єднаних Націй, Хельсінкського Заключного Акта та інших документів Ради з безпеки і співробітництва в Європі,

зобов'язуючись дотримуватись загальноновизнаних міжнародних норм про права людини і народів,

домовилися про нижченаведене:

Стаття 1

Високі Договірні Сторони утворюють Співдружність Незалежних Держав.

Стаття 2

Високі Договірні Сторони гарантують своїм громадянам незалежно від їхньої національності або інших відмінностей рівні права і свободи. Кожна з Високих Договірних Сторін гарантує громадянам інших Сторін, а також особам без громадянства, що проживають на її території, незалежно від їхньої національної належності або інших відмінностей громадянські, політичні, соціальні, економічні та культурні права і свободи відповідно до загальновизнаних міжнародних норм про права людини.

Стаття 3

Високі Договірні Сторони, бажаючи сприяти вираженню, збереженню і розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності національних меншин, що проживають на їхніх територіях, і сформованих унікальних етнокультурних регіонів, беруть їх під свій захист.

Стаття 4

Високі Договірні Сторони розвиватимуть рівноправне і взаємовигідне співробітництво своїх народів і держав у галузі політики, економіки, культури, освіти, охорони здоров'я, охорони навколишнього середовища, науки, торгівлі, у гуманітарній та інших галузях, сприятимуть широкому інформаційному обміну, сумлінно і неухильно дотримуватимуться взаємних зобов'язань.

Сторони вважають за необхідне укласти угоди про співробітництво у зазначених галузях.

Стаття 5

Високі Договірні Сторони визнають і поважають територіальну цілісність одна одної і недоторканність існуючих кордонів у рамках Співдружності.

Вони гарантують відкритість кордонів, свободу пересування громадян і передачі інформації в рамках Співдружності.

Стаття 6

Держави - члени Співдружності співробітничатимуть у забезпеченні міжнародного миру і безпеки, здійсненні ефективних заходів скорочення озброєнь і військових витрат. Вони прагнуть до ліквідації всіх ядерних озброєнь, загального і повного роззброєння під суворим міжнародним контролем.

Сторони поважатимуть прагнення одна одної до досягнення статусу без'ядерної зони і нейтральної держави.

Держави - члени Співдружності зберігатимуть і підтримуватимуть під об'єднаним командуванням загальний військово-стратегічний простір, включаючи єдиний контроль над ядерною зброєю, порядок здійснення якого регулюється спеціальною угодою.

Вони також спільно гарантують необхідні умови розміщення, функціонування, матеріальне і соціальне забезпечення стратегічних збройних сил. Сторони зобов'язуються

проводити узгоджену політику з питань соціального захисту і пенсійного забезпечення військовослужбовців та їх сімей.

Стаття 7

Високі Договірні Сторони визнають, що до сфери їхньої спільної діяльності, яка реалізується на рівноправній основі через спільні координуючі інститути Співдружності, належать:

- координація зовнішньополітичної діяльності;
- співробітництво у формуванні і розвитку спільного економічного простору, загальноєвропейського і євразійського ринків, у галузі митної політики;
- співробітництво в розвитку систем транспорту і зв'язку;
- співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища, участь у створенні всеосяжної міжнародної системи екологічної безпеки;
- питання міграційної політики;
- боротьба з організованою злочинністю.

Стаття 8

Сторони усвідомлюють планетарний характер Чорнобильської катастрофи і зобов'язуються об'єднувати і координувати свої зусилля щодо мінімізації і подолання її наслідків.

Вони домовилися укласти в цих цілях спеціальну угоду, що враховує важкі наслідки катастрофи.

Стаття 9

Спори щодо тлумачення і застосування норм цієї Угоди підлягають вирішенню шляхом переговорів між відповідними органами, а при необхідності - на рівні глав Урядів і Держав.

Стаття 10

Кожна з Високих Договірних Сторін лишає за собою право припинити дію цієї Угоди або окремих її статей, повідомивши про це учасників Угоди за рік.

Положення цієї Угоди можуть бути доповнені або змінені за спільною згодою Високих Договірних Сторін.

Стаття 11

З моменту підписання цієї Угоди на територіях держав, що її підписали, не допускається застосування норм третіх держав, у тому числі колишнього Союзу РСР.

Стаття 12

Високі Договірні Сторони гарантують виконання міжнародних зобов'язань, що впливають для них із договорів та угод колишнього Союзу РСР.

Стаття 13

Ця Угода не зачіпає зобов'язань Високих Договірних Сторін щодо третіх держав.

Ця Угода відкрита для приєднання усіх держав-членів колишнього Союзу РСР, а також для інших держав, що поділяють цілі і принципи цієї Угоди.

Стаття 14

Офіційним місцем перебування координуючих органів Співдружності є місто Мінськ.

Діяльність органів колишнього Союзу РСР на територіях держав - членів Співдружності припиняється.

Вчинено у місті Мінську 8 грудня 1991 року в трьох примірниках, кожний білоруською, російською й українською мовами, при цьому три тексти мають однакову силу.

За Республіку Білорусь

За РРФСР

За Україну

(підпис)

С. Шушкевич

(підпис)

Б. Єльцин

(підпис)

Л. Кравчук

(підпис)

В. Кебіч

(підпис)

Г. Бурбуліс

(підпис)

В. Фокін

ЗАЯВА

глав держав республіки Білорусь, РРФСР, України

Мінськ, 8 грудня 1991 року

Ми, керівники Республіки Білорусь, РРФСР, України

- відмічаючи, що переговори про підготовку нового Союзного Договору зайшли у безвихідь, об'єктивний процес виходу республік зі складу Союзу РСР та утворення незалежних держав стали реальним фактом;

- констатуємо, що недалекоглядна політика центру призвела до глибокої економічної та політичної кризи, до розвалу виробництва, катастрофічного зниження життєвого рівня практично всіх прошарків суспільства;

- беручи до уваги зростання соціальної напруженості в багатьох регіонах колишнього Союзу РСР, що призвело до міжнаціональних конфліктів з численними людськими жертвами;

- усвідомлюючи відповідальність перед своїми народами і світовим співтовариством та назрілу потребу у практичному здійсненні політичних та економічних реформ, заявляємо про створення Співдружності Незалежних Держав, про що сторонами 8 грудня 1991 року підписано Угоду.

Співдружність Незалежних Держав у складі Республіки Білорусь, РРФСР, України являється відкритою для приєднання всіх держав - членів Союзу РСР, а також для інших держав, що розділяють цілі та принципи цієї Угоди.

Держави - члени Співдружності мають намір провадити курс на укріплення міжнародного миру та безпеки. Вони гарантують виконання міжнародних зобов'язань, що впливають для них з договорів та угод колишнього Союзу РСР, забезпечують єдиний контроль над ядерною зброєю та її нерозповсюдження.

Голова
Верховної Ради
Республіки Білорусь

Президент РРФСР

Президент України

(підпис)
С. Шушкевич

(підпис)
Б. Єльцин

(підпис)
Л. Кравчук

ПРОТОКОЛ

до Угоди про створення Співдружності Незалежних Держав, підписаної 8 грудня 1991 року в м. Мінськ Республікою Білорусь, Російською Федерацією (РРФСР), Україною

Азербайджанська Республіка, Республіка Вірменія, Республіка Білорусь, Республіка Казахстан, Республіка Киргизстан, Республіка Молдова, Російська Федерація (РРФСР), Республіка Таджикистан, Туркменистан, Республіка Узбекистан та Україна на рівноправних засадах і як Високі Договірні Сторони утворюють Співдружність Незалежних Держав.

Угода про створення Співдружності Незалежних Держав набуває чинності для кожної з Високих Договірних Сторін з моменту її ратифікації.

На основі Угоди про створення Співдружності Незалежних Держав і з урахуванням застережень, зроблених при її ратифікації, будуть розроблені документи, що регламентують співробітництво в рамках Співдружності.

Цей Протокол є складовою частиною Угоди про створення Співдружності Незалежних Держав.

Вчинено у м. Алма-Ата 21 грудня 1991 року в одному примірнику азербайджанською, вірменською, білоруською, казахською, киргизькою, молдовською, російською, таджицькою, туркменською, узбецькою та українською мовами. Всі тексти мають однакову силу. Дійсний примірник зберігається в архіві Уряду Республіки Білорусь, який направить Високим Договірним Сторонам засвідчену копію цього Протоколу.

**За Азербайджанську
Республіку**

(підпис)
А. Мугалібов

За Республіку Вірменія

(підпис)
Л. Тер-Петросян

За Республіку Білорусь

(підпис)
С. Шушкевич

За Республіку Казахстан

(підпис)
Н. Назарбаєв

За Республіку Киргизстан

(підпис)
А. Акаєв

За Республіку Молдова

(підпис)
М. Снегур

**За Російську
Федерацію (РРФСР)**

(підпис)
Б. Єльцин

**За Республіку
Таджикистан**

(підпис)
Р. Набієв

За Туркменистан

(підпис)
С. Ніязов

За Республіку Узбекистан

(підпис)
І. Карімов

За Україну

(підпис)
Л. Кравчук

**Алма-Ата,
21 грудня 1991 року**

* * *

Відповідно до Постанови Верховної Ради України від 10 грудня 1991 р. N 1958-XII та Додатку до цієї Постанови від 12 грудня 1991 р. Україна ратифікувала Угоду про створення Співдружності Незалежних Держав з такими застереженнями:

1) Згідно зі статтею 3, кожна з Високих Договірних Сторін,

бажаючи сприяти вираженню, збереженню і розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності національних меншин, які населяють її територію, і унікальних етнокультурних регіонів, що склалися, бере їх під свій захист.

2) згідно зі статтею 5 Угоди, Високі Договірні Сторони визнають і поважають територіальну цілісність одна одної і недоторканність існуючих між ними державних кордонів.

Вони гарантують на взаємній основі відкритість існуючих між ними державних кордонів для безперешкодних контактів їхніх громадян і передачі інформації в рамках Співдружності, і з цією метою найближчим часом вироблять відповідну правову базу.

3) згідно з статтею 6, Держави - члени Співдружності, реформуючи розташовані на їхніх територіях угруповання збройних сил колишнього Союзу РСР і створюючи на їх базі власні Збройні сили, співробітничатимуть у забезпеченні міжнародного миру та безпеки, здійсненні ефективних заходів щодо скорочення озброєнь і воєнних витрат. Вони прагнуть до ліквідації всіх ядерних озброєнь, загального і повного роззброєння під суворим міжнародним контролем.

Сторони поважатимуть прагнення учасників Угоди, які бажають набути статусу без'ядерної чи нейтральної держави.

До повного знищення ядерної зброї на їх територіях Держави - члени Співдружності зберігатимуть і підтримуватимуть під об'єднаним командуванням спільний воєнно-стратегічний простір і єдиний контроль над ядерною зброєю, порядок здійснення якого регулюється спеціальною угодою. Дія цього положення припиняється відносно тієї з Сторін, на території якої буде знищена ядерна зброя відповідно до міжнародної угоди і під міжнародним контролем.

Вони також спільно гарантують необхідні умови розміщення, функціонування, матеріального і соціального забезпечення стратегічних збройних сил.

Сторони зобов'язуються проводити погоджену політику з питань соціального захисту і пенсійного забезпечення військовослужбовців та їхніх сімей.

4) згідно з статтею 7 Угоди, Високі Договірні Сторони визнають, що до сфер їх співробітництва, яке реалізується на рівноправній основі через координуючі інститути Співдружності, належать:

- консультації в галузі зовнішньої політики;

- розвиток спільного економічного простору, участь у загальноєвропейському та євразійському ринках, митна політика;

- розвиток власних систем транспорту і зв'язку;
- охорона навколишнього середовища, участь у створенні всеосяжної міжнародної системи екологічної безпеки;
- боротьба з організованою злочинністю.

Координаційні інститути створюються на паритетній основі і їх рекомендації приймаються консенсусом.

5) згідно з статтею 9, спори щодо тлумачення і застосування норм цієї Угоди підлягають вирішенню шляхом переговорів на основі міжнародного права.

6) згідно з статтею 10, кожна з Високих Договірних Сторін залишає за собою право призупинити або припинити дію цієї Угоди або окремих її статей, повідомивши про це учасників Угоди за рік.

Положення цієї Угоди можуть бути доповнені або змінені за взаємною згодою Високих Договірних Сторін.

7) стаття 11 Угоди як тавтологічна і підлягає вилученню.

8) згідно з статтею 12, Високі Договірні Сторони гарантують виконання, відповідно до їх національного законодавства, міжнародних зобов'язань, що впливають для них з договорів колишнього Союзу РСР.

9) ця Угода підлягає ратифікації і набирає чинності з моменту обміну ратифікаційними грамотами. Обмін ратифікаційними грамотами відбудеться в м. Мінську. Депозитарієм Угоди буде Уряд Республіки Білорусь.

10) до абзацу 1 преамбули після слів "Союз РСР як" вставити слово "держава"-,

11) до абзацу 3 преамбули після слова "побудувати" вставити слово "незалежні",

12) до абзацу 4 преамбули після слів "у внутрішні справи" вставити слова "територіальної цілісності та недоторканності кордонів".

Додаток

Приймаючи до уваги важливість для долі України змісту Угоди, підписаної в Мінську, пропонується до Застережень, які вже прийняла Верховна Рада України, внести ще одне застереження:

1. Змінити назву Угоди, виключивши слово "створення" і слово "Співдружність" писати з малої букви. Заголовок має читатись так: "Угода про співдружність незалежних Держав".

2. Відповідно до цього змінити § 1:

Високі Договірні Сторони приймають рішення про співдружність незалежних Держав.

3. Стаття 6 починається зі слів "Високі Договірні Сторони", замість "Держави-члени

Співдружності".

4. Третій абзац статті 6 починається зі слів "Високі Договірні Сторони", замість "Держави - члени Співдружності".

ЗАЯВА

Верховної Ради України від 20 грудня 1991 року N 2003-XII "З приводу укладення Україною Угоди про співдружність незалежних держав"

Ратифікована 10 грудня 1991 р. Верховною Радою України Угода про Співдружність Незалежних Держав із Застереженнями до неї забезпечує незалежність України як держави. Разом з тим має місце неоднозначне тлумачення як окремих положень, так і загального її спрямування офіційними колами сторін, що її уклали. Йшлося прямо про визнання Угоди як основи для створення нової союзної держави.

Відповідно до положень Віденської конвенції про право міжнародних договорів з моменту ратифікації Угоди обов'язковими для України є ті положення Угоди, підписаної Президентом України, до яких не зроблено Застереження, а також Застереження до Угоди, схвалені Верховною Радою України.

У своєму підсумку ратифікована Верховною Радою України Мінська Угода із Застереженнями для України означає таке:

1. Згідно з Актом проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року та волевиявленням народу України, здійсненим шляхом всеукраїнського референдуму, Україна є і залишається за своїм правовим статусом незалежною державою - суб'єктом міжнародного права.
2. Україна заперечує перетворення співдружності незалежних держав на державне утворення із своїми органами влади і управління.
3. Україна заперечує надання співдружності незалежних держав статусу суб'єкта міжнародного права.
4. Координаційні інститути в рамках співдружності не можуть мати владний характер, їх рішення є рекомендаційними.
5. Здійснюючи зовнішню політику самостійно, Україна вступатиме в консультації з іншими державами співдружності.
6. Кордон між Україною - з одного боку та Росією і Білоруссю - з іншого є державним кордоном України, який є недоторканим. Лінія його проходження, визначена Договором між Україною і Росією 1990 р., лишається незмінною незалежно від того, чи є Україна Стороною Угоди чи ні.
7. Україна створюватиме власні Збройні Сили на базі розташованих на її території Збройних Сил колишнього СРСР.

8. Україна прагнучиме набути статусу без'ядерної держави шляхом знищення усіх ядерних арсеналів під ефективним міжнародним контролем і на підставі Декларації про державний суверенітет України не входить до військових блоків.

9. Перебування стратегічних збройних сил на території України є тимчасовим, їх правовий статус і термін перебування на території України має бути визначено законом України і спеціальною міждержавною угодою, укладеною між державами, на території яких розміщена ядерна зброя колишнього СРСР.

10. Україна створюватиме власну відкриту економічну систему шляхом запровадження власної грошової одиниці, створення власних банківської та митної систем, розвитку власних систем транспорту і зв'язку, а також участі у регіональних та міжрегіональних ринках.

11. Спори щодо тлумачення і застосування норм Угоди Україна вирішуватиме шляхом переговорів на основі міжнародного права.

12. Україна залишає за собою право не тільки зупиняти, а й припиняти свою участь в Угоді або окремих її статтях.

13. Україна гарантує виконання міжнародних зобов'язань, що впливають для неї з договорів колишнього Союзу РСР, відповідно до свого національного законодавства.

Викладене в пунктах 1 - 13 цієї Заяви є офіційним тлумаченням Мінської Угоди і обов'язковим для діяльності Президента України, Прем'єр-міністра України та інших структурних ланок виконавчої влади.

